SLOVENSKÝ JAZYK

Vzdelávacie štandardy sa definujú pre nasledujúce oblasti:

- čítanie s porozumením
- písomné vyjadrovanie
- gramatika, lexika, spisovná a nespisovná podoba jazyka
- literatúra

Do vzdelávacích štandardov po hodnotení a určovaní úrovne pre žiaka treba zaradiť aj kultúru vyjadrovania. Ako základ na definovanie štandardov pre túto oblasť môžu poslúžiť aj nasledujúce vedomosti a zručnosti: správne vyslovuje hlásky; používa spisovnú podobu jazyka; výrazne číta umelecký, spracovaný text; výrazne podáva naučený text; rozpráva text vcelku alebo stručne; vie vyrozprávať skutočný alebo vymyslený príbeh v prvej a tretej osobe dodržiavajúc sled udalostí; vie ústne informovať niekoho o niečom alebo opísať udalosť (ústne podáva expozičný alebo deskriptívny text); účinkuje v diskusii; vie formulovať a vyjadriť svoj postoj k niečomu; má vybudovanú komunikačnú kultúru (kultúru vlastného vyjadrovania ako aj kultúru spolubesedujúceho).

Základná úroveň

ČÍTANIE S POROZUMENÍM
V oblasti ČÍTANIA S POROZUMENÍM žiak/žiačka:

SJ.1.1.1. rozumie hlasne a potichu prečítaný text
SJ.1.1.2. odlišuje umelecký text od vecného, odlišuje výkladový text od opisného a od rozprávania, od vynášania faktov (argumentácie) a propagovania
SJ.1.1.3. odlišuje rozdielne štýly na jednoduchých príkladoch
SJ.1.1.4. odlišuje základné časti textu a knihy (názov diela, podnázvy, kapitolu, celok, odsek, poznámku pod čiarou, predslov, doslov)
SJ.1.1.5. vie vyhľadať a vyťažiť základné údaje z textu podľa zadaných kritérií
SJ.1.1.6. odlišuje podstatu textu
SJ.1.1.7. spája informácie získané v texte, všíma si vzťahy (časový sled, cieľ, dôvod – následky) a odvodzuje uzávery z jednoduchých textov
SJ.1.1.8. číta jednoduché nelineárne prvky textu: tabuľky, diagramy, grafikony, legendy

PÍSOMNÉ VYJADROVANIE
V oblasti PÍSOMNÉHO VYJADROVANIA žiak/žiačka:

SJ.1.2.1. používa slovenskú abecedu
SJ.1.2.2. tvorí zrozumiteľnú gramaticky správnu vetu
SJ.1.2.3. tvorí do celkov jednoduchý expozičný, deskriptívny alebo naratívny text (úvodná, hlavná a záverečná časť)
SJ.1.2.4. vie vyrozprávať daný text
SJ.1.2.5. štýl prispôsobuje spôsobu vyjadrovania (ústne alebo písomné vyjadrovanie), téme a okolnostiam (formálne a neformálne vyjadrovanie)
SJ.1.2.6. ovláda základné žánre písomnej komunikácie: zostavuje list, vypĺňa tlačivá rôzneho druhu
SJ.1.2.7. pri písaní pozná základy slovenského pravopisu
SJ.1.2.8. má vybudovanú jazykovú toleranciu a záporne sa postavuje proti diskriminácii jazykov

GRAMATIKA, LEXIKA, SPISOVNÁ A NESPISOVNÁ PODOBA JAZYKA
ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA A PRAVOPIS
MORFOLÓGIA
SYNTAX
V oblasti GRAMATIKA žiak/žiačka:

SJ.1.3.1. pozná vlastnosti a druhy hlások (samohlásky – krátke a dlhé, y/i, ä; spoluhlásky, dvojhlásky); vie rozdeliť spoluhlásky na tvrdé, mäkké a obojaké
SJ.1.3.2. správne vyslovuje a píše slová so slabikami **de, te, ne, le, di, ti, ni, li**; správne napíše a rozozná slová so slabičnými hláskami **r/ŕ** a **l/Ĺ**
SJ.1.3.3. správne píše základné vybrané slová
SJ.1.3.4. člení slová na slabiky v jednoduchých prípadoch
SJ.1.3.5. správne vyslovuje a píše predložky s/so, z/zo
SJ.1.3.6. správne vyslovuje a píše slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu spoluhlások v jednoduchých príkladoch
SJ.1.3.7. ovláda delenie slovných druhov na ohybné a neohybné; ovláda skloňovanie podstatných a prídavných mien, určuje gramatické kategórie (rod, pád, číslo, vzor)
SJ.1.3.8. ovláda písanie i/í, y/ý v pádových príponách vzorov podstatných a prídavných mien
SJ.1.3.9. vie stupňovať prídavné mená
SJ.1.3.10. ovláda delenie zámen, vie zámená skloňovať, určovať gramatické kategórie (rod, pád, číslo)
SJ.1.3.11. ovláda delenie čísloviek, vie skloňovať číslovky, určuje gramatické kategórie čísloviek
SJ.1.3.12. ovláda delenie slovies, vie určovať gramatické kategórie (osoba, číslo, čas, spôsob)
SJ.1.3.13. vie rozoznať jednoduchý a zložený slovesný tvar
SJ.1.3.14. formálne rozozná príslovky v texte so zameraním na najfrekventovanejšie
SJ.1.3.15. formálne rozozná predložky v texte so zameraním na prvotné predložky
SJ.1.3.16. formálne rozozná spojky v texte so zameraním na najfrekventovanejšie spojky
SJ.1.3.17. vie vyhľadať častice v texte
SJ.1.3.18. rozozná v texte citoslovcia ako slová citu, vôle a rôznych zvukov
SJ.1.3.19. vie charakterizovať jednoduchú vetu, vymenúva základné a rozvíjacie vetné členy a určuje ich v jednoduchej vete
SJ.1.3.20. ovláda delenie viet podľa obsahu a členitosti
SJ.1.3.21. vie vymenovať vetné sklady
SJ.1.3.22. vie odlíšiť jednoduchú vetu od súvetia; vie odlíšiť zložené súvetie od jednoduchého súvetia a jednoduchej vety

LEXIKA

SJ.1.3.23. ovláda a charakterizuje členenie slovnej zásoby na spisovné a nespisovné slová, zastarané a nové slová, domáce a cudzie slová
SJ.1.3.24. vie vysvetliť pojmy: základové slovo, odvodené slovo, základ slova, predpona, prípona
SJ.1.3.25. ovláda delenie slov podľa významu: gramatický a vecný, jednovýznamové a viacvýznamové, jednoslovné a združené pomenovania

SJ.1.3.26. pozná homonymá, synonymá, antonymá (opozitá)
SJ.1.3.27. pozná nepriame pomenovania: metaforu a personifikáciu
SJ.1.3.28. vie pracovať s pravopisným, výkladovým, synonymickým, frazeologickým slovníkom, slovníkom cudzích slov
SJ.1.3.29. vie pracovať s rôznymi príručkami, encyklopédiami a s internetom

NÁRODNÝ A SPISOVNÝ JAZYK

SJ.1.3.30. odlišuje spisovnú od nespisovnej podoby národného jazyka (vie nahradiť v texte nespisovné tvary spisovnými)
SJ.1.3.31. vie vysvetliť pojmy: praslovančina – praslovanský jazyk – staroslovienčina staroslovienský jazyk
SJ.1.3.32. vie základné poznatky o vývine slovenčiny od 10. do 18. storočia
SJ.1.3.33. vie základné údaje o vzniku a vývine spisovnej slovenčiny
SJ.1.3.34. pozná slovenské nárečia; má kladný vzťah k svojmu nárečiu a zároveň aj k nárečiu a jazyku iných ľudí
SJ.1.3.35. vie základné údaje o jazykoch národnostných menšín
SJ.1.3.36. chápe význam spisovného jazyka pre život spoločnosti a vlastný rozvoj

LITERATÚRA
V oblasti literatúry žiak/žiačka:

SJ.1.4.1. rozlišuje základné literárne druhy (lyriku, epiku a drámu) a ich základné prvky
SJ.1.4.2. k názvom prečítaných literárnych diel (ktoré sú predpísané učebnými osnovami od 5. po 8. ročník) vie správne priradiť autora
SJ.1.4.3. rozlišuje formy literárnej tvorby (ústna a autorská)
SJ.1.4.4. vie vymenovať literárne žánre, ktoré zaraďujeme k ľudovej slovesnosti
SJ.1.4.5. vie vyhľadať a určiť hlavné a vedľajšie postavy v texte
SJ.1.4.6. vie určiť základné prvky umeleckého literárneho diela: tému, fabulu, čas a miesto deja
SJ.1.4.7. vie určiť slová, ktoré vytvárajú rým a pomenovať združený a striedavý rým
SJ.1.4.8. pozná rôzne druhy literárnych postupov (rozprávanie, opis, dialóg a monológ)
SJ.1.4.9. vie určiť jazykové prostriedky v literárnom umeleckom diele (epiteton, prirovnanie, onomatopoju)
SJ.1.4.10. vie vymenovať druhy dramatických umení

Stredná úroveň

ČÍTANIE S POROZUMENÍM
V oblasti ČÍTANIA S POROZUMENÍM žiak/žiačka:
SJ.2.1.1. číta text, používajúc rôzne stratégie pri čítaní: čítanie letmo, s podčiarkovaním podstatného, čítanie na zábavu
SJ.2.1.2. pozná druhy neumeleckého textu (rozprávanie, technický opis, rozbor, reklama)
SJ.2.1.3. odlišuje jazykové prostriedky charakteristické pre jednotlivé štýly
SJ.2.1.4. odlišuje všetky časti textu a diela (index**,** slovník, bibliografické záznamy a vie ich používať)
SJ.2.1.5. vyhľadáva, vyčleňuje a porovnáva informácie z dvoch alebo viacerých kratších textov

SJ.2.1.6. odlišuje podstatu od komentáru, objektivitu od subjektivity a propagandy na jednoduchých príkladoch
SJ.2.1.7. vníma postoj autora neumeleckého textu

PÍSOMNÉ VYJADROVANIE
V oblasti PÍSOMNÉHO VYJADROVANIA žiak/žiačka:

SJ.2.2.1. tvorí ucelený expozičný, naratívny a deskriptívny text s obsahovou náplňou
SJ.2.2.2. zostavuje správu a referát
SJ.2.2.3. píše resumé kratšieho alebo jednoduchšieho textu
SJ.2.2.4. pozná základné vlastnosti hovoreného slova a písomného vyjadrovania
SJ.2.2.5. pozná pravopisné normy a uplatňuje ich vo väčšine prípadov

GRAMATIKA, LEXIKA, SPISOVNÁ A NESPISOVNÁ PODOBA JAZYKA
ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA A PRAVOPIS
MORFOLÓGIA
SYNTAX
V oblasti GRAMATIKA žiak/žiačka:

SJ.2.3.1. správne píše základné a odvodené vybrané slová
SJ.2.3.2. člení slová na slabiky a vie určiť predponu
SJ.2.3.3. delí spoluhlásky podľa výslovnosti na párové znelé, párové neznelé a nepárové zvučné; správne vyslovuje a píše slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu spoluhlások na začiatku a vo vnútri slova
SJ.2.3.4. ovláda delenie slovných druhov podľa vecného významu (plnovýznamové – neplnovýznamové)
SJ.2.3.5. určuje zhodu medzi podstatným a prídavným menom
SJ.2.3.6. ovláda písanie i/í, y/ý v pádových príponách podstatných a prídavných mien; pozná pravidelné a nepravidelné stupňovanie
SJ.2.3.7. pozná základný/slovníkový tvar zámen N sg., vie ho utvoriť
SJ.2.3.8. ovláda pravopis základných, radových a násobných číslovieк
SJ.2.3.9. vie určovať gramatické kategórie slovies: slovesný rod a slovesný vid, vie určovať plnovýznamové slovesá (činnostné – stavové)
SJ.2.3.10. správne píše príponu -li v minulom čase
SJ.2.3.11. ovláda stupňovanie prísloviek spôsobu
SJ.2.3.12. určuje väzbu predložky s daným pádom na konkrétnych príkladoch
SJ.2.3.13. ovláda delenie spojok na priraďovacie, podraďovacie
SJ.2.3.14. ovláda podstatu neplnovýznamovosti a neohybnosti častíc
SJ.2.3.15. ovláda podstatu neplnovýznamovosti a neohybnosti citosloviec
SJ.2.3.16. ovláda delenie vetných členov (holý, rozvitý, viacnásobný) a určuje ich vo vete
SJ.2.3.17. vie tvoriť a určovať vety podľa obsahu a členitosti
SJ.2.3.18. pozná a určuje vetné sklady vo vete
SJ.2.3.19. ovláda delenie jednoduchého súvetia na priraďovacie a podraďovacie; pozná a určuje druh priraďovacieho súvetia a druh vedľajšej vety v podraďovacom súvetí
SJ.2.3.20. určuje počet viet v zloženom súvetí

LEXIKA

SJ.2.3.21. ovláda a charakterizuje členenie slovnej zásoby na hovorové a knižné (odborné, básnické), spisovné a nespisovné slová (slangové, nárečové), citovo zafarbené a bez citového zafarbenia
SJ.2.3.22. ovláda tvorenie podstatných mien, prídavných mien, slovies predponou a príponou; tvorenie zdrobnenín a zveličujúcich slov príponou; tvorenie slov skladaním
SJ.2.3.23. rozoznáva príslovia, porekadlá, pranostiky, prirovnania
SJ.2.3.24. vie vyhľadať homonymá, synonymá a antonymá v danom texte
SJ.2.3.25. pozná a vie určiť v texte nepriame pomenovania: metaforu, metonymiu, Personifikáciu

LITERATÚRA
V oblasti LITERATÚRA žiak/žiačka:

SJ.2.4.1. pozná žánre literárnych druhov (druhy lyrických básní, poviedka, novela, román, tragédia, komédia, divadelná a rozhlasová hra ...)
SJ.2.4.2. pozná autorov v súvislosti s ich literárnou tvorbou a prečítanými dielami; vie zaradiť autora medzi básnikov, prozaikov, dramatikov
SJ.2.4.3. pozná rozdiely medzi lyrikou v ľudovej tvorbe a umelou poéziou
SJ.2.4.4. vie charakterizovať pojmy umelecká reč viazaná a neviazaná, povedať, ktorý literárny druh je najcharakteristickejší pre viazanú a neviazanú umeleckú reč
SJ.2.4.5. vie definovať pojem umelecká a náučná (neumelecká) literatúra na konkrétnych umeleckých textoch
SJ.2.4.6. vie vysvetliť pojem literárna postava; dokáže charakterizovať jednotlivé postavy (kladné, záporné) z čitateľského hľadiska
SJ.2.4.7. vie definovať literárne pojmy viažuce sa k poézii; obkročný a prerývaný rým
SJ.2.4.8. vie vysvetliť pojem monológ, dialóg a svoje vysvetlenie vie zdôvodniť pomocou príkladov z literárnych ukážok
SJ.2.4.9. vie určiť jazykové prostriedky v literárnom umeleckom diele (metaforu, stupňovanie)
SJ.2.4.10. pozná základnú literárnu terminológiu viažucu sa k dráme

Pokročilá úroveň

ČÍTANIE S POROZUMENÍM
V oblasti ČÍTANIA S POROZUMENÍM žiak/žiačka:
SJ.3.1.1. vyhľadáva, vyčleňuje a porovnáva informácie podľa zadaných kritérií
SJ.3.1.2. vyčleňuje kľúčové slová a vie vystihnúť podstatu textu
SJ.3.1.3. vyčleňuje argumenty za a proti niečomu, odvodzuje uzávery založené na zložitejšom texte
SJ.3.1.4. číta a rozumie zložité nepísané zložky textu: zložité legendy, tabuľky, diagramy a grafikony

PÍSOMNÉ VYJADROVANIE
V oblasti PÍSOMNÉHO VYJADROVANIA žiak/žiačka:

SJ.3.2.1. usporadúva text do správnych celkov/odsekov, určuje vhodný názov textu ako celku a jednotlivých častí
SJ.3.2.2. zostavuje argumentovaný text
SJ.3.2.3. píše slohové práce o knihe, filme, divadelnom predstavení, reportáži a debate
SJ.3.2.4. píše resumé dlhšieho alebo zložitejšieho textu
SJ.3.2.5. pozná a dôsledne uplatňuje pravopisné normy

GRAMATIKA, LEXIKA, SPISOVNÁ A NESPISOVNÁ PODOBA JAZYKA
ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA A PRAVOPIS
MORFOLÓGIA
SYNTAX
V oblasti GRAMATIKA žiak/žiačka:

SJ.3.3.1. správne píše domáce slová, v ktorých je po obojakej spoluhláske i/í
SJ.3.3.2. správne píše i/y, í/ý po obojakých spoluhláskach vo vnútri slova a v koncovkách
SJ.3.3.3. vie rozdeľovať viacslabičné slová na konci riadka
SJ.3.3.4. správne vyslovuje a píše slová, v ktorých dochádza k spodobovaniu spoluhlások na konci slova pri splývavej výslovnosti a pred pauzou
SJ.3.3.5. určuje slovný druh v jednoduchej vete ako vetný člen
SJ.3.3.6. pozná výnimky z rytmického krátenia na základe preberaného učiva v morfológii
SJ.3.3.7. skloňuje pomnožné podstatné mená, zdomácnené slová cudzieho pôvodu, skloňuje neživotné podst. m. muž. r. zakončené na -l, -r
SJ.3.3.8. rozoznáva cudzie nesklonné podstatné mená jednotlivo aj v texte
SJ.3.3.9. pozná výnimky z rytmického krátenia pri skloňovaní podstatných a prídavných mien (vzor páví: vtáčí, kohútí; vzor dlaň: G pl. básní, vzor vysvedčenie: N až I sg. a pl. prútie)
SJ.3.3.10. správne tvorí vzťahové a privlastňovacie prídavné mená z vlastných podstatných mien
SJ.3.3.11. správne používa privlastňovacie zámeno svoj, pozná nesklonnosť privlastňovacích zámen jeho, jej, ich
SJ.3.3.12. pozná nesklonnosť skupinových čísloviek, správne píše jednoduché a zložené tvary základných a radových čísloviek slovom a číslicou
SJ.3.3.13. pozná neplnovýznamové slovesá, ich funkciu vo vete
SJ.3.3.14. vie rozoznať druhy určitých a neurčitých slovesných tvarov
SJ.3.3.15. vie odlíšiť vo vete príslovky od druhotných predložiek a častíc
SJ.3.3.16. správne používa predložkové spojenia
SJ.3.3.17. ovláda písanie čiarky v súvetí
SJ.3.3.18. vie odlíšiť častice od príslovíek a druhotných predložiek
SJ.3.3.19. tvorí príklady na vetný sklad
SJ.3.3.20. pozná základy interpunkcie pri písaní priraďovacieho a podraďovacieho súvetia
SJ.3.3.21. určuje počet viet v zloženom súvetí s odlíšením hlavných a vedľajších viet; ovláda základy interpunkcie pri písaní zloženého súvetia

LEXIKA

SJ.3.3.22. rozoznáva rôzne druhy slov v texte a samostatne uvádza príklady
SJ.3.3.23. ovláda bezpríponové tvorenie slov (podstatných mien od predponových slovies), tvorenie slov s opačným/protikladným významom predponami ne-, bez-, tvorenie prísloviek spôsobu od akostných prídavných mien, tvorenie skratiek, skratkových slov, značiek
SJ.3.3.24. vie vysvetliť lexikálny význam a uviesť príklady na homonymá, synonymá, antonymá (opozitá)
SJ.3.3.25. vie uviesť príklady a vysvetliť obsah nepriameho pomenovania: metafory, metonymie a personifikácie
SJ.3.3.26. pozná funkciu jednotlivých jazykovedných príručiek a vie si vybrať a používať vhodnú jazykovednú príručku; vie uviesť príklady na jednotlivé typy slovníkov
SJ.3.3.27. vie vysvetliť lexikálny význam ustálených slovných spojení – prísloví, porekadiel, pranostík a prirovnaní v danom texte na základe kontextu alebo pomocou slovníkov

LITERATÚRA
V oblasti LITERATÚRA žiak/žiačka:

SJ.3.4.1. vie určiť základné prvky literárnych druhov a žánrov v určitom texte
SJ.3.4.2. vie uviesť názov diela, autora, literárny druh a žáner na základe úryvku, literárnych postáv, motívov
SJ.3.4.3. vie vysvetliť rozdiel medzi novelou a románom, románom a poviedkou (poviedkou a rozprávkou)
SJ.3.4.4. dokáže charakterizovať jednotlivé postavy (kladné, záporné) z čitateľského hľadiska a svoje tvrdenie podložiť argumentmi
SJ.3.4.5. vie vysvetliť podstatu zápletky ako kompozičnej fázy deja v známom texte
SJ.3.4.6. vie vysvetliť pojmy rým, rytmus v súvislosti s umeleckou rečou viazanou (v básni aj v populárnej piesni)
SJ.3.4.7. vie vysvetliť sonet ako lyrickú básnickú formu
SJ.3.4.8. vie vysvetliť pojem rozprávač v texte a vie identifikovať jednotlivé formy rozprávača, vie transformovať formy rozprávača z ja-formy do on-formy a naopak
SJ.3.4.9. ovláda literárnu terminológiu, vie definovať umelecké štýlové prostriedky
SJ.3.4.10. vie vymenovať druhy dramatických umení a uviesť rozdiely medzi nimi.